

2. Криміналістика : учебник для вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Т. В. Аверьянова, Р. С. Белкин, Ю. Г. Корухов, Е. Р. Россинская. – М. : Норма, 2007. – 944 с.

3. Когутич І. І. Криміналістика : курс лекцій / І. І. Когутич. – Київ : Атіка, 2008. – 888 с.

4. Криміналістика : підручник / кол. авт.: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. – 4-е вид., перероб. і доп. – Харків : Право, 2010. – 464 с.

5. Целищев А. Я. Расследование грабежей и разбоев в условиях крупного города : лекции / А. Я. Целищев. – М. : МВШМ МВД СССР, 1986. – 40 с.

Шурашкевич Василь Миколайович,
аспірант наукової лабораторії з проблем
досудового розслідування Національної
академії внутрішніх справ

СЛІДОВА КАРТИНА, УТВОРЕНА НА МІСЦІ ВЧИНЕННЯ УМИСНОГО ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ

Слідова картина кожного місця події характеризується певними особливостями, які зумовлені різноманітністю дій злочинців, а також визначаються способом вчинення злочину. В цілому, під слідовою картиною у більшості криміналістичних джерел розуміють цілісну взаємопов'язану сукупність залишених на місці події матеріальних слідів, за якими можливо встановити необхідні для слідства дані. Зокрема, щодо:

– особи злочинця (прикмети зовнішності і фізичні характеристики, а також шляхом вивчення виявлених слідів і виконуваних ними дій зробити висновок про його психічні, інтелектуальні, вольові, професійні якості);

– кількості злочинців;

– часу та способу вчинення злочину та ін.

Крім слідів, залишених на місці події, ретельний аналіз слідові картини злочину дозволяє визначити і ті сліди, які могли залишитися на одязі та знаряддях злочину. Такі дані є вкрай важливими для розслідування досліджуваної нами категорії злочинів, адже зазвичай, умисні пошкодження об'єктів електроенергетики відбуваються за відсутності будь-яких свідків. Відтак, ідеальні сліди осіб, які вчинили такі злочини,

менш характерні для даної категорії злочинів і частіше мають непряме значення, так як очевидців злочину, за виключенням, наприклад, рідких випадків затримання на місці злочину, зазвичай не буває. Але не можна повністю виключати наявність ідеальних слідів: можуть бути випадкові свідки, які бачили підозрілих незнайомих біля об'єктів електроенергетики, або біля пунктів здачі металобрухту з частинами металевих конструкцій електроопор тощо. Ці сліди важливі, бо дають можливість проведення цілеспрямованих слідчих (розшукових) заходів.

Під час огляду місця події слідчий, або, за дорученням слідчого, спеціаліст має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі, які мають значення для кримінального провадження.

Відповідно до Положення про органи досудового розслідування Національної поліції України (Наказ МВС України № 570 від 06.07.2017), інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок; виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення; проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення; виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення; проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення [1].

При огляді місця вчинення злочину під час попереднього дослідження слідової інформації спеціаліст моделює дії злочинця, встановлює за слідами його прикмети, навички, звички тощо, які характеризують злочинця та знаряддя злочину.

За допомогою попередніх досліджень на місці події може бути отримана така інформація:

за слідами рук, босих ніг – щодо зросту, статевої належності, особливих прикмет (шрамів, бородавок, наявності обручок та інших сторонніх предметів тощо), кількості ймовірних злочинців, присутності на місці вчинення злочину конкретної особи, яка може бути причетна до вчинення злочину;

за слідами рельєфу шкіри людини – щодо особливостей її будови (шрамів, подряпин, захворювань тощо), конкретної особи, яка їх залишила;

за слідами взуття – щодо типу, виду взуття, особливостей ходи, фізичних вад людини, конкретного взуття, яким залишені сліди;

за слідами транспортних засобів – щодо марки, моделі транспортного засобу, напрямку його руху тощо, конкретного транспортного засобу;

за слідами рукавичок, одягу – щодо типу, виду рукавичок, одягу;

за біологічними слідами людини (кров'ю, волоссям, іншими виділенням організму) – щодо статі особи, групи її крові, конкретної особи (метод ДНК-аналізу);

за слідами запаху – щодо конкретної особи;

за мікрочастками (волокон, уламків скла, металевої стружки, металу, їх сплавів, ґрунту, плям трансформаторного масла досліджуються експертизою матеріалів, речовин та виробів) – групову належність об'єктів [2, с. 23–24].

За результатами попередніх досліджень при огляді місця події або безпосередньо після нього складаються розшукові таблиці. Замість замальовок до них можуть вклеюватися фотозображення. Таблицями забезпечуються працівники міліції, які беруть участь у розкритті та розслідуванні злочинів. Таблиці використовуються для пошуку осіб, причетних до вчинення злочинів, знарядь злочину у ході проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Вилучена слідова інформація перевіряється за криміналістичними обліками експертної служби МВС України відповідно до Інструкції з організації функціонування

криміналістичних обліків експертної служби МВС (наказ МВС України № 390 від 10.09. 2009 р.)

Таким чином, ретельний аналіз та дослідження слідової картини, що утворюється на місці вчинення умисного пошкодження об'єктів електроенергетики є однією з умов ефективного розслідування даного виду злочинів, оскільки такі злочини часто відбуваються у віддаленій від населених пунктів місцевості та за повної відсутності свідків.

Список використаних джерел

1. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 6 лип. 2017 р. № 570. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17/page>. – Назва з екрана.

2. Розслідування умисного пошкодження об'єктів електроенергетики (ст. 194¹ КК України): метод. рек. / [Вакуленко О. Ф., Чернявський С. С., Брисковська О. М., Вознюк А. А., Бурлака В. В., Аксенко В. Д., Герасименко Л. В.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 92 с.

Юзва Любов Валеріївна, здобувач ступеня вищої освіти магістр навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ;

Мировська Анна Всеволодівна, професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Відповідно до чинного законодавства кожна особа, яка вчинила кримінальне правопорушення підлягає притягненню до кримінальної відповідальності. Однак законодавець поділяє осіб, які вчинили суспільно небезпечне винне діяння на певні вікові категорії і встановлює для них відповідні процесуальні